

Луцаїна Діана Іванівна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту філології та журналістики
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

Науковий керівник: Недашківська Тетяна Євгенівна

канд. філол. наук, професор
Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна

ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ІНТЕРНЕТ-ПЛАТФОРМАХ

***Анотація.** У статті досліджується проблема поширення української мови на інтернет платформах як важливого чинника популяризації культури, зміцнення національної ідентичності та інтеграції мови у глобальний інформаційний простір. Розглядаються ключові аспекти функціонування української мови у соціальних мережах, на відеохостингах, у мобільних додатках, освітніх ресурсах, а також на інформаційних та наукових платформах. З'ясовано роль Інтернету як специфічного середовища комунікації, яке формує нові форми мовної взаємодії, такі як писемно-усна мова. Обґрунтовано вплив цифрових технологій на мовну культуру, включно зі зміною семантики деяких слів, появою інтернет-сленгу та його проникненням у повсякденне спілкування. Результати дослідження сприяють розумінню процесів розвитку української мови в умовах цифровізації.*

Постановка проблеми. Проблема поширення української мови на інтернет-платформах є актуальною через її значний вплив на національну ідентичність, популяризацію культури та розвиток мовного середовища в цифрову епоху. Незважаючи на прогрес у представленості української мови в соціальних мережах, освітніх ресурсах, відеохостингах та ігрових платформах, все ще існує низка викликів, пов'язаних із конкуренцією з іншими мовами, недостатньою кількістю україномовного контенту та впливом інтернет-сленгу на літературну норму.

Мета статті - дослідити процес поширення української мови на різних інтернет-платформах, проаналізувати його особливості, виклики та потенційні перспективи для популяризації мови в цифровому середовищі.

Завдання статті:

- визначити основні платформи, де активно поширюється українська мова;
- з'ясувати, як інтерактивні можливості інтернету сприяють популяризації мови;

- обґрунтувати роль української мови у формуванні національної ідентичності в цифрову епоху;
- проаналізувати вплив інтернет-сленгу на сучасну українську мову.

Виклад основного матеріалу. Інтернет як специфічне середовище комунікації стає об'єктом дедалі пильнішої уваги науковців, особливо філологів, адже він пропонує величезний масив мовного матеріалу, що швидко розвивається і починає впливати на мову за межами самого інтернету. Найчастіше Інтернет сприймається з негативного боку, адже неконтрольованість і невивченість його явищ часто насторожують, а ще – через велику кількість сумнівної інформації, яка іноді навіть порушує етичні норми.

У сучасному суспільстві інтернет-платформи стали важливим середовищем для розвитку та популяризації мови, зокрема української.

Дослідники, такі як Гудзь Н. О., підкреслюють трансформаційний вплив інтернет-комунікації на користувачів. Згідно з її твердженням, канал «Я–Я» сприяє якісній трансформації інформації, що призводить до переосмислення власного «Я» [2, с. 228]. Це відкриває нові можливості для поширення української мови як частини самовираження через текст, відео або мультимедійний контент.

Книш Т. В., Близнюк Л. М., Козак А. В. у дослідженні зазначають, що Інтернет сприяє демократизації знань і доступу до ресурсів незалежно від соціального статусу [8, с. 21]. Це особливо важливо для популяризації української мови через створення онлайн-курсів, блогів, медіа й цифрових бібліотек. Однак дослідники також зазначають ризики, такі як поширення дезінформації, фейкових новин і кібербулінгу, що ускладнює створення якісного мовного контенту.

Проблематика мови інтернет-спілкування є вкрай важливою для освітян, оскільки багато дітей і підлітків проводить чимало часу в соціальних мережах, форумах, чатах, надаючи перевагу віртуальному спілкуванню перед живим. Багато з них мають власні сторінки, користуються програмами для миттєвого обміну повідомленнями, такими як Skype, ICQ, Agent тощо, спілкуються з однолітками та іншими користувачами або просто слідкують за цікавими для себе темами. Це робить Інтернет важливим для вчителів, адже знання цього мовного простору, в якому формується свідомість учнів, та здатність розуміти специфіку інтернет-взаємодії допомагають краще зрозуміти внутрішній світ дітей, їхні інтереси й поведінку, а також можуть стати інструментом для заохочення школярів до навчання [4, с. 109].

Зауважимо, активним користувачам, які хочуть оптимізувати свою діяльність, варто пам'ятати, що будь-яку активність в інтернет-просторі, включно з мовленнєвою, можна оцінювати за кількома критеріями: місце, причина, мета, особливості співрозмовників і результат комунікації [9, с. 71].

Інтернет є передусім інтерактивним простором, де люди можуть спілкуватися, знайомитися, вести діалоги та брати участь у дискусіях. Його інтерактивні можливості надають користувачам (чатам, юзерам) не лише право спостерігати, а й активно долучатися до створення інформаційного контенту в реальному часі та на будь-якому доступному ресурсі [11]. На нашу думку, інтернет-мова поступово набуває характеристик окремого функціонального стилю, який формується завдяки особливостям цієї сфери та специфіці мислення її користувачів.

Окрім того, що інтернет є величезним джерелом інформації, він також виконує функцію потужного комунікативного засобу, який сприяє обговоренню різноманітних тем, навчанню, знайомству та навіть створенню родин. Крім того, він є інструментом самоорганізації, завдяки чому можуть виникати як віртуальні, так і реальні масові заходи, як-от флешмоби [12]. Ці функції визначають форми подання інформації в мережі: від автономних, монологічних сайтів, що лише інформують (наприклад, сайти новин, прогнозу погоди чи телепрограм), до інтерактивних і діалогічних ресурсів, де користувачі обмінюються думками (блоги, форуми, чати). Такі ресурси можуть бути частиною інформаційного сайту, як-от форум на сайті «Острів знань», або ж існувати як окремі платформи, наприклад, «Львівський форум» у складі «Львівського порталу», «Могилянський форум» чи чат в УкрНет.

Швидкість, одночасність і відкритість обміну інформацією є важливими позамовними чинниками, які сприяли виникненню нового стилю комунікації. В результаті їхнього впливу до традиційних письмових і усних форм мови додається третя, що поєднує ознаки обох – писемно-усна (або книжно-розмовна) мова, характерна для користувачів програм швидкого обміну повідомленнями в режимі реального часу. Така мова поєднує невимушеність, спонтанність і ситуаційність, властиві усному спілкуванню, з іншого боку – має ознаки письмової мови, як от застиглість форми та можливість повернутися до сказаного і відредагувати повідомлення (наприклад, на форумах).

Поширення української мови на різних платформах активно розвивається, охоплюючи соціальні мережі, месенджери, сайти новин, відеохостинги, ігрові платформи, а також різноманітні мобільні додатки та

освітні ресурси. Це сприяє не тільки популяризації мови, але й розвитку української культури, зміцненню національної ідентичності та інтеграції мови в глобальний інформаційний простір.

1. Соціальні мережі:

- українська мова активно представлена на таких платформах, як Facebook, Instagram, Twitter, де користувачі публікують дописи, коментарі та діляться інформацією українською мовою. На Facebook існують численні україномовні спільноти, такі як «Україномовний Київ» або «Мова – ДНК нації», які популяризують культуру та літературну спадщину України.

- Telegram і Viber теж підтримують численні канали та чати українською, де користувачі обмінюються новинами, обговорюють поточні події та поширюють контент. Прикладами таких каналів є «Українська правда», «Суспільне Новини».

2. Відеохостинги та платформи для стрімінгу:

- на YouTube багато україномовних блогерів ведуть канали, присвячені різним темам: від освітніх до розважальних. Серед популярних можна згадати канали «Твоє місто», «Телебачення Торонто» або «Geek Journal», які доносять інформацію на цікаві теми українською мовою

- Twitch і YouTube Live також дозволяють українським стрімерам вести трансляції, завдяки чому користувачі з України та діаспори можуть спілкуватися та підтримувати мовний зв'язок у режимі реального часу.

3. Мобільні додатки та ігри:

- багато популярних мобільних додатків, таких як Duolingo і LingQ, пропонують курси з вивчення української мови, що допомагає іноземцям вивчати мову, а також сприяє підвищенню її популярності.

- ігрова платформа Steam підтримує українську мову для низки популярних ігор, таких як «The Witcher 3», «S.T.A.L.K.E.R. 2», та інших. Це важливо для українських гравців, які можуть сприймати ігровий світ рідною мовою, що посилює інтерес до неї серед молоді.

4. Освітні ресурси та платформи для онлайн-навчання

- Prometheus та EdEra – це онлайн-платформи для курсів українською мовою, де користувачі можуть навчатися за багатьма напрямками: від програмування до гуманітарних наук. Це сприяє підвищенню рівня освіти та залученню нових слухачів до української мови.

- Coursera і UdeMy також містять україномовні курси, зокрема з історії та культури України, що забезпечує доступ до знань рідною мовою на міжнародних платформах.

5. Новинні та інформаційні портали:

- українські новинні ресурси, як-от УНІАН, Українська правда, ТСН, активно використовують українську мову для подачі новин, що дозволяє широкій аудиторії сприймати актуальну інформацію на рідній мові.

- інші платформи, такі як Бабель і Громадське, також публікують аналітику, репортажі та інтерв'ю українською, забезпечуючи високу якість контенту для українськомовних користувачів.

6. Розвиток української мови в наукових та академічних спільнотах:

- на платформі Google Scholar з'являється все більше наукових публікацій українською мовою. Це важливий внесок для вчених, які прагнуть популяризувати свої дослідження на міжнародному рівні.

- українська мова також підтримується на платформі Academia.edu, де викладачі та дослідники можуть поширювати свої роботи, статті та звіти.

Онлайн-мова репрезентує специфічну комунікаційну сферу, яка впливає на мову в інших контекстах, виходячи за межі Інтернету. Прикладом цього є використання у рекламі українських брендів таких виразів, як «*Літо жжжот!*», де слово «*жжжот*» набуває позитивного значення завдяки впливу інтернет-сленгу. Ще одним прикладом є словосполучення «*зачотний музон*» у рекламі рингтонів, яке також походить від Інтернет-сленгу [12].

З часом ми звикли до таких нововведень, як смайлик у логотипі оператора мобільного зв'язку «*Life:)*», або до нових слів у молодіжному сленгу, наприклад:

- *аффттар* – автор;
- *інет (і-нет)* – Інтернет;
- *форумник* – учасник форуму;
- *офтоп* – обговорення поза темою;
- *аватар* – зображення користувача в мережі;
- *холівар* – гаряча суперечка в Інтернеті, мем, флешмоб, смайлик тощо

[11].

Всі ці терміни стали частиною повсякденного спілкування, адже вони відображають зміни у мовній культурі, що виникають в умовах розвитку цифрових технологій і Інтернет-комунікацій.

З'явилися нові усталені вирази, такі як: *завантажити сторінку*, *скачати* (качнути, скинути тощо) *інформацію* (файл), *не флуди* (не кажи дурниць), *де модератор?* (що тут відбувається? потрібно припинити цей безлад), *я завис* (я не розумію ситуації, не можу діяти правильно), *поставити* (зняти, обійти) *бан*. До прикладу: «*Нас зараз забанять, треба йти*».

Багато слів набули нових значень, наприклад:

- *гість* – незареєстрований учасник форуму;
- *кімната* – спеціальна сторінка або тематичний розділ чату;
- *лазити* (гуляти, бродити, сидіти...) в Інтернеті – використовувати Інтернет для пошуку інформації, ігор, спілкування;
- *модератор* – учасник Інтернет-ресурсу, який стежить за дотриманням правил поведінки користувачами і має право накладати бан – позбавляти порушника доступу до ресурсу [12].

Приклади з Інтернету: *«Забороняється... імітувати в дискусії тупість і нерозуміння, приписуючи опонентові те, чого він не стверджував, тим самим засмічуючи тему дискусії. За такі дії буде застосовано покарання у вигляді бану»; «Якщо проголосуєте, щоб не банити – банити не буду, але й скарги не розглядатиму, ображайтеся на себе»* тощо [12].

Популярного персонажа інтернет-простору, який діє всупереч правилам сайту, часто називають тролем. Це користувач, який навмисно провокує інших, іноді прикидаючись не надто кмітливим, створюючи конфлікти в мережі (так звані холівари) і потім насміхається над тими, хто піддався на його хитрощі. Така поведінка отримала назву «тролінг» (від англійського «trolling» – ловля риби на блешню) [7].

Часом у мережі з'являються слова, що співзвучні відомим термінам, але мають нове значення: наприклад, «баня» (від англ. «ban» – заборона, виключення) означає заборону на використання форуму або чату, а «пост» (від англ. «post» – відправлення) позначає текстове повідомлення або запис на форумі чи в чаті.

Керувати такими мовними процесами досить складно, а іноді й неможливо: новий формат комунікації активно використовує потенціал мови, щоб забезпечити власну еволюцію й існування.

Варто також підкреслити зміну традиційних жанрів стилістики в інтернет-середовищі. Зокрема, в мережі популярним став блог — своєрідний веб-щоденник або живий журнал (ЖЖ), де автор, якого називають блогером, ділиться щоденними враженнями та подіями зі свого життя, а читачі можуть залишати коментарі до цих записів. Жанр блогу підкреслює головну особливість стилю інтернет-комунікації: публічність, можливість брати участь у спільному обговоренні, додаючи власні коментарі. Тенденції до скорочення, спрощення та демократизації поступово впливають навіть на епістолярний стиль, зокрема й у діловій сфері, поширюючись поза межі електронного листування. Не дивно буде, якщо поширений смайл (від англ.

"smile" — усмішка), що складається з дужки (губи) і двокрапки (очі), стане предметом розгляду правописної комісії як новий пунктуаційний знак :).

Таким чином, поширення української мови на різних платформах відбувається динамічно і має значний вплив на її розвиток у цифровому просторі, сприяючи посиленню національної ідентичності та популяризації України на світовій арені.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Українська мова впевнено займає своє місце в інтернет-просторі, зокрема після впровадження законодавчих змін, які зобов'язують використовувати її в інтерфейсах вебресурсів. Це сприяє популяризації української мови та культури на цифрових платформах. Інтернет стає важливим інструментом для поширення української мови, розвитку її нових форм та жанрів, таких як блоги, соцмережі, віртуальні спільноти тощо. Це середовище сприяє створенню нових мовних норм і збагаченню словникового запасу.

Анонімність і глобалізація в інтернеті створюють виклики, пов'язані з проникненням англіцизмів, суржику та зменшенням вживання української мови у деяких сегментах, що потребує активної підтримки мовної політики. Використання української мови в інтернеті зміцнює національну ідентичність і підтримує зв'язок між різними регіонами країни та діаспорою, водночас сприяючи створенню єдиного мовного простору.

Перспективи подальших досліджень спрямовані на укріплення позицій української мови в цифровому середовищі, що є важливим етапом її розвитку як державної та культурної складової. Зокрема, важливим є аналіз впроваджених законодавчих норм щодо використання української мови в цифрових медіа та визначення їх ефективності й впливу на її поширеність. Не менш актуальним є вивчення мовної динаміки, зокрема трансформацій, які відбуваються під впливом інтернет-комунікації, появи нових слів, стилістичних форм і жанрів.

Дослідження української мови як інструменту міжкультурної взаємодії в інтернеті, особливо у контексті міжнародних спільнот і соціальних мереж, відкриває нові можливості для її популяризації. Важливим напрямом є також створення освітніх ресурсів та якісного україномовного контенту, орієнтованого на молодь і нових користувачів. Окрему увагу слід приділити подоланню технічних бар'єрів, пов'язаних із впровадженням україномовних інтерфейсів на різних платформах.

Список використаних джерел:

1. Глазова С., Ліпич В., Горбенко І. Мовні аспекти комунікації в інтернет-середовищі: виклики та перспектив / *Вісник науки та освіти*. 2023. Вип. 9. № 15.

2. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс – невід’ємна складова сучасної комунікації. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир. 2018. № 4. С. 228-232.
3. Гудзь Н. О. Інтернет-дискурс як новий тип комунікації: структура, мовне оформлення, жанрові формати. Сучасні лінгвістичні студії : Навчальний посібник. Житомир, 2015. С. 61-87.
4. Гусєва А.С. Проблеми міжкультурної комунікації у віртуальних щоденниках (лінгвістичний аспект) / *Мова* . 2019. № 20. С. 109–112. URL: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/50835/46783> (дата звернення: 25.11.2024).
5. Державна цільова програма розвитку та поширення української мови. URL: <https://kompkd.rada.gov.ua/uploads/documents/34724.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).
6. З 16 липня 2022 року мова вебресурсів і користувацьких інтерфейсів - українська: чергові зміни Закону про мову. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/212558_z-16-lipnya-2022-roku-mova-vebresursiv-koristuvatskikh-nterfeysv---ukrainska-chergov-zmni-zakonu-pro-movu (дата звернення: 25.11.2024).
7. За поширеністю в інтернеті українська мова посідає 21-ше місце у світі. URL: <https://chytomo.com/za-roshyrenistiu-v-interneti-ukrainska-mova-posidaie-21-she-mistse-u-sviti/> (дата звернення: 25.11.2024).
8. Єлісєєва С.В. Сучасні підходи до вивчення Інтернет-повідомлень у лінгвістиці. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/novitfolog/12/84.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).
9. Книш Т. В., Близнюк Л. М., Козак А. В. Вплив мовленнєвого спілкування в Інтернеті на мовно-культурні аспекти сучасного суспільства / *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика* . Том 35 (74) № 1 2024. Частина 1. С. 20-27.
10. Козинець І.І. Особливості віртуального спілкування./ *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2016. № 2 (12). С. 71-76. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2016/2/13.pdf> (дата звернення: 25.11.2024).
11. Костенко Г. М., Лось Б.Ю. Комп’ютерно-опосередкована комунікація як особливий вид дискурсу / *Матеріали XVII Всеукраїнської наукової 62 конференції «Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів»*. Харків : ХНУ, 2020. С. 63-65
12. Українська мова стане обов’язковою до використання на всіх сайтах. URL: <https://chytomo.com/ukrainska-mova-stane-obov-iazkovoio-do-vykorystannia-na-vsikh-sajtakh/> (дата звернення: 25.11.2024).